

AZ EGYÉNIESÍTÉS, A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI PÁRTFOGÓ FELÜGYELŐ ÉS A CSALÁDI DÖNTÉSHOZÓ CSOPORTKONFERENCIA (CSDCS) SZEREPE AZ ELÍTÉLTEK SIKERES REINTEGRÁCIÓJÁBAN

Molitorisz Roland – Franka Botond Mihály

A helyreállító szemlélet egy régi-új intézménye a társadalmi igazságszolgáltatásnak. Alapvető feladatként nem csak az állam büntető igényének kielégítését/kiegészítését képes ellátni, hanem értékelhető módon reparálja az emberi kapcsolatokban keletkezett, jogsértés okozta károkat. A törvényben meghatározott szabadságvesztés végrehajtása mellett azonban szem előtt kell tartani a prevenció célkitűzéseket is. Az újbóli bűnismétlés elkerülésére, és a visszaülleszkedés sikerének érdekében szükség van újabb intézményesített reakciók kidolgozására, amelyek összhangban vannak a büntetés-végrehajtási célok és feladatok rendszerével. A tanulmány célja egy olyan módszer bemutatása, amely a büntetés-végrehajtás zárt intézeti viszonyaihoz adaptált helyreállító technikának a sikeres, megvalósított formája.

„A segítők mindig készen állnak.
(...)De addig nem indulhatnak a segítségedre,
míg te – önmagadtól – a föltápáskodás
és fölemelkedés nagy erőfeszítéseit nem teszed meg.”

Müller Péter

A 2013. évi CCXL. törvény – a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (továbbiakban bv. kódex) egyértelműen meghatározza a szabadságvesztés végrehajtásának feladatát és célját: „A büntetés-végrehajtás feladata a büntetési célok érvényesítése a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásán keresztül, azzal a célkitűzéssel, hogy a végrehajtás során az egyéniesítés szempontjait biztosítani kell annak érdekében, hogy az megfelelően szolgálja az egyéni megelőzési célok elérését.”¹

Ez a célkitűzés azt jelenti, hogy a büntetőeljárásban és a büntetőjogban megjelenő egyéniesítés a büntetés-végrehajtásban is kiemelkedő figyelmet és szerepet kap. Az egyéniesített végrehajtás hosszú távon a visszaesési arányok csökkenéséhez – az újbóli bűnelkövetés megelőzésével –, és a sikeres reintegráción keresztül a társadalmi elfogadottsághoz és normakövető magatartáshoz vezethet.

A büntetés-végrehajtás szemléletének progresszív jellegét jól kifejezi az új bv. kódexben megjelenő szabályozás – mint az önkéntes együttműködésen alapuló rezsimbe sorolás, az egyéniesített reintegrációs program –, valamint az olyan új

¹ A 2013. évi CCXL. törvény - a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról 1.§(1)

lehetőségek, mint a resztoratív (helyreállító) szemléletnek és technikáknak az alkalmazása. Ilyen resztoratív szemléletet tükröző szabályozás a fegyelmi eljárás során a reintegrációs tisztek által alkalmazható közvetítői eljárás. A reintegráció sikerét nagymértékben növelheti a resztoratív technikák minél szélesebb körű bevezetése a büntetés-végrehajtási célok és feladatok megvalósítása során.

Miről is beszélünk, ha a resztoratív szemlélet kifejezést használjuk? A „resztore” szóból kialakult kifejezésen – ami visszaállítást, helyreállítást jelent – tulajdonképpen egy konfliktus által megbillent egyensúlyi állapot újbóli egyensúlyba helyezését, negatív állapotból pozitívba fordítását kell érteni.

A helyreállító szemléletet az ősi, tradicionális közösségek is ismerték és alkalmazták. Már akkor felismerték, hogy az egyén nem képes saját konfliktusát a közösség számára is kielégítő eredménnyel megoldani, ezért egy közvetítői funkciót betöltő személy részvételével oldották fel a keletkezett ellentéteket. Az ősi társadalmakban, közösségekben mindig megtalálható volt az a személy – a közösség öregje, bölcse, sámánja, filozófusa, papja –, aki az egyéni szempontok figyelembevételével a konfliktus résztvevőit a megfelelő irányba „terelve”, közös álláspontot tudott kialakítani. A kialakult megállapodás pedig egyaránt szolgálta az egyén és a közösség érdekeit is.

A társadalmak és jogrendszerek fejlődése során a resztoratív szemlélet soha nem szűnt meg – csak az informális szabályozás a formális szabályozás mögé szorult, annak árnyékában működött tovább. A történelem során a közösségekben jelen voltak azok a „döntőbírók”, akik nemcsak a törvény igazságát, hanem az emberiesség követelményét is szem előtt tartották, hiszen igazságos döntéshozatalra az egyén szubjektumának figyelembevételével kerülhet csak sor.

A resztoratív szemlélet a XX. század derekán került újból előtérbe Kanadában és az Amerikai Egyesült Államokban. Ezt követően Európa több állama is alkalmazta – Egyesült Királyság, Norvégia, Svédország – a '70-es, és a '80-as években alternatív megoldásként a resztoratív technikákat, eredményeik alapján pedig az Európai Unió² is a fejlődés meghatározó és követendő útjának jelölte ki.

A resztoratív szemléletet fokozatosan vette át a polgárjogtól a büntetőeljárás jog, majd a büntetőjog, és végül a büntetés-végrehajtási jog is magába fogadta. Megvalósításához elengedhetetlen a fogvatartottak együttműködése, a gyakorlati alkalmazás során pedig az egyéni szükségletek felmérése a helyes döntés elősegítésének érdekében. A resztoratív szemlélet végső célja, hogy a helyreállító igazságszolgáltatás által létrejöjjön a mindenki számára kielégítő jóvátétel és/vagy megbékélés. A retributív igazságszolgáltatástól az önkéntesség – párbeszéd – jóvátétel/megbékélés hármasszervezésű egysége különbözteti meg.

A resztoratív szemlélet bevezetését empirikus vizsgálatok előzték meg, melyek célja annak felmérése volt, hogy az elméleti tudást hogyan és milyen for-

2 A vitás ügyek rendezésének elsődleges alternatív megoldásként a polgári jogban alkalmazták, megjelenése az ún. „Zöld Könyvben” történt.

mában lehet átültetni a gyakorlatba. A gyakorlati kibontakozásához többek között hozzájárult a MEREPS³ projekt kutatása, amelyet a Balassagyarmati Fegyház és Börtönben, valamint a tököli Fiattalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetében végeztek. Több - helyreállító szemléletet tartalmazó - program futott az intézetekben létrehozott fókuszcsoporthoz, melyek eredményei hozzásegíthetik a helyreállító igazságszolgáltatás palettájának mind szélesebb körű bevezetését. A MEREPS projektben kipróbált gyakorlatot folytatta a Balassagyarmati Fegyház és Börtön a TÁMOP 5.6.3 kiemelt projekt keretén belül, ahol 60 fő fogvatartott vett részt konfliktuskezelési, kommunikációs és életvezetési tréningben, amit sikeresen teljesítettek.

A sikeres reintegráció az egyéniesítésen keresztül

Reintegráció (visszaállítás, visszahelyezés) alatt minden olyan programot, tevékenységet értünk, amely elősegíti, támogatja a társadalomba történő visszailleszkedés hatékonyságát, a visszaesés esélyének minimalizálásával. A sikeres társadalomba történő visszailleszkedés három fő pillérré épül: a befogadó környezetre, a letelepedésre és az elítélt részére történő szakismeret vagy képzés átadására, ami a munkába állás lehetőségét biztosíthatja. Mindháromnak meg kell valósulnia ahhoz, hogy sikeres reintegrációról beszéljünk. Hiányuk esetén az elkövetők egy életre bűnözőként stigmatizálódnak, elvesztik támogató közösségeiket, a befogadó környezetüket - családjukat, barátait -, személyes kapcsolataik károsodást szenvednek. Az érintett elítélteknél ez azt jelenti, hogy majdnem lehetetlenné válik számukra a szabadulás után a megélhetést szolgáló munkahely megtalálása, a lakáshelyzetük és az életkörülményeik biztosítása, javítása, és így a visszaesés elkerülése.

A reintegrációs tevékenységek, programok, tréningek az újbóli bűnelkövetés csökkenését - az elítéltek egyéni igényeit, képességeit, érdeklődési körét és személyiségét figyelembe véve -, a társadalomban elfogadott magatartás közvetítésével érik el. Ehhez elengedhetetlen az elítélt részére összeállított egyéniesített program. A sikeres reintegrációhoz vezető út fontos része a bűnelkövetés fel-, és beismerése az elítélt számára. Ha ez megtörténik, lehetőség nyílik a jóvátételre, illetve az okozott érzelmi és anyagi károk helyreállítására a börtönviszonyok keretei között is, amit a resztoratív módszerek börtönre adaptált változatainak - mint a közvetítői eljárás - fokozatos bevezetése biztosíthat. A család bevonása, aktív szerepvállalása, és a velük történő kommunikációnak az a formája, ahol az elkövetett cselekmény által keltett érzelmek és gondolatok kifejezésre jutnak, lehet a következő lépcső a még sikeresebb reintegráció eléréséhez.

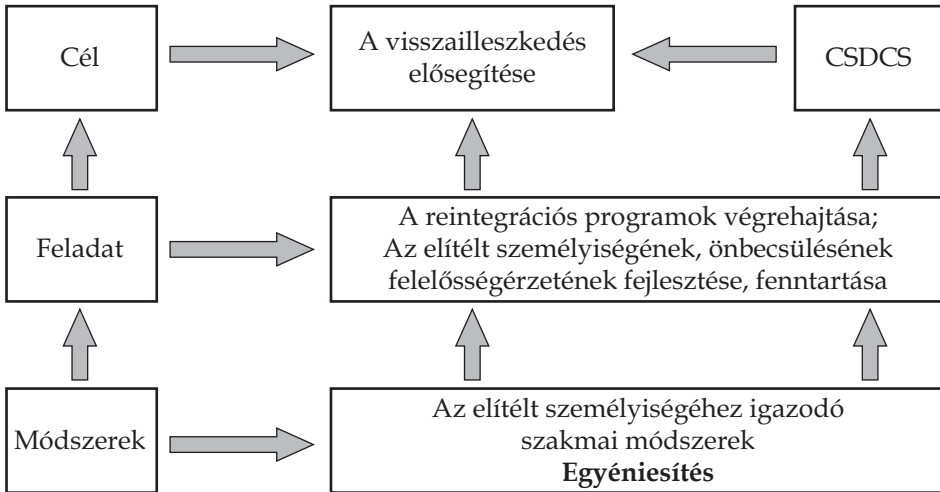
3 MEREPS: Mediation and Restorative Justice in Prison Setting, magyarul Mediáció és helyreállító igazságszolgáltatás a büntetés-végrehajtásban.

Resztoratív módszerek alkalmazása a büntetés-végrehajtásban

A resztoratív (helyreállító) igazságszolgáltatás egy olyan eljárás, amelynek elsődleges célja a bűncselekmény elkövetése miatt kialakult kár anyagi vagy érzelmi (lelki) helyreállítása. Kiemelt hangsúlyt kell fektetni arra, hogy mind az elkövető, mind pedig a sértett, illetve a bűncselekmény által érintett közösség tagjai önkéntes alapon és közvetlenül vegyenek részt a káreseményre adott válaszok, szankciók kidolgozásában, a helyreállításban. Az eljárás célja, hogy az elkövető felvállalja és megbánja tettét, valamint tisztán lássa azok következményeit. A Balassagyarmati Fegyház és Börtönben alkalmazott egyik ilyen resztoratív módszer a Családi Döntéshozó Csoportkonferencia (továbbiakban: CSDCS). A CSDCS az elítéltek társadalmi reintegrációját elősegítő eljárás, amit az elítélt szabadságvesztés büntetésének félbeszakítása előtt, illetve a szabadulásra történő felkészítés kapcsán lehet alkalmazni. A maori hagyományokra épülő módszert először 1989-ben Új-Zélandon foglalták a gyermek-, ifjúság- és családvédelmi törvénybe. Lényege, hogy a fiatal elkövetők tágabb családi körét is bevonják magatartásuk következményeinek megállapításába és az ezt követő döntésbe. 1991-ben egy ausztrál rendőrtiszt – Terry O' Connell – annyival bővítette ki a konferenciamodelt, hogy az áldozatot, az áldozat családját, baráti körét, valamint az elkövető barátait is bevonta a beszélgetésbe. Az 1990-es évek közepétől Ted Wachtelnek köszönhetően használják a CSDCS-t Kanada bizonyos körzeteiben, meghökkentő eredményeket produkálva. „A legtöbb kanadai közösségben a fiatakorú elkövetők 40%-a visszaeső. Sparwoodban, ahol a vizsgálatot megelőző két évben gyakorlatilag minden fiatakorúak által elkövetett bűncselekményt konferencián, és nem bíróság előtt tárgyaltak, a visszaeső bűnelkövetők száma 1995-ben 8,3 %-ra 1996-ban 2,9 %-ra csökkent.”⁴ „További adatok: a kutatási eredmények szerint az áldozatok 96%-a, az elkövetők 97%-a elégedett a konferencia módszerével; s az elkövetők 94%-a eleget tett a jóvátételre vonatkozó kötelezettségvállalásainak.”

A Balassagyarmati Fegyház és Börtönben alkalmazott konferenciamodellel egyik sajátossága, hogy a sértett nem vesz részt benne, emiatt nem történik meg a bűncselekmény által okozott kár jóvátétele az áldozat részére. Ennél a módszernél a sértetti pozíciót a civil személyek, önkormányzati intézmények képviselői jelenítik meg. Ezzel a konferenciamodellel a családi konfliktusok rendezésére, a reintegráció előkészítésére, a konfliktusok kezelésére, a reszocializációt elősegítő közösségépítésre van mód.

⁴ Wachtel, T. (1997) p. 107.

1. ábra: A szabadságvesztés büntetés hármas rendszere az egyéniesítés és a CSDCS végrehajtásának ábrázolásával

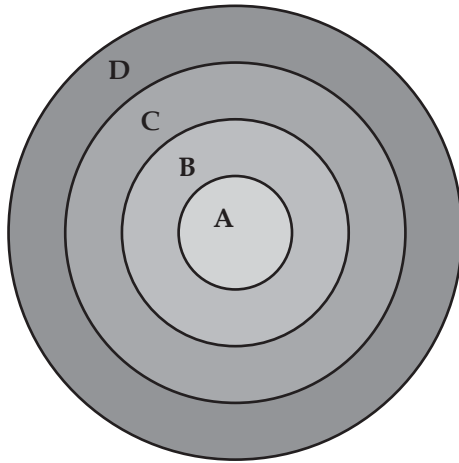
A Családi Döntéshozó Csoportkonferencia menete

A büntetés-végrehajtási intézetben lefolytatott CSDCS másik sajátossága, hogy minden egyes lépés – a kezdeményezéstől, az előkészületeken át, a megvalósuló konferencián keresztül – a bv. intézet parancsnokának engedélyével történik. A konferenciát kezdeményezheti az elítélt, egyéb személy (törvényes képviselő, civil szakember) és a személyi állomány tagja (lelkész, pszichológus, reintegrációs tiszt, bv. pártfogó felügyelő). A kezdeményező – elítélt esetében a kezdeményezés a reintegrációs tisztjén keresztül történik – felkeresi és tájékoztatja a facilitátort a konferencia szükségességéről, aki ezután megkezdi a CSDCS előkészületeit (a kezdeményezés az esetek 90%-ában a személyi állomány részéről történik a szabadulásra történő felkészítés kapcsán). A facilitátor a csoportos folyamatokat, megbeszéléseket levezető pártatlan személy. Nem szól bele a tartalomba, de biztosít egy folyamatot ahhoz, hogy minél jobb eredménye legyen a csoportos megbeszélésnek (pl. stratégiatervezés, döntéshozás, mit mi után kell megbeszélni, hívó kérdéseket hoz, olyan gyakorlatokat épít be, amelyek a cél elérését segítik). Biztosítja a résztvevők egyenlőségét, és a csoport által alkotott szabályok betartását.

A CSDCS előkészületi szakaszai

Az első lépés az elítélt személyes találkozója a facilitátorral. Ez egy 1,5-2 órás beszélgetés, ahol a facilitátor tájékoztatja az elítéltet, felméri az igényeit, feltérképezi a motivációs lehetőségeket. Megtörténik annak a 4-5 fontos kérdésnek a tisztázása, amelyre a szabadulásra történő felkészítés kapcsán kezdeményezett CSDCS fog épülni. Ezek általában a következők: munkalehetőség, lakhatás, hogyan fogadja az elítéltet a család a szabadulása után, hogyan kezelje majd szabadult-

ként a konfliktushelyzeteket, hogyan fogadják őt az emberek a lakóhelyén. Majd azoknak a körét kell feltérképezni, akik ezekben a kérdésekben segítséget tudnak nyújtani az elítélt számára.

- A:** Elítélt
- B:** Az elítélt közeli hozzátartozói
(pl. anya, apa, feleség, gyerek)
- C:** Az elítélt egyéb hozzátartozói
(pl. nagyszülő, unokatestvér),
barátai, ismerősei
- D:** Külsős segítők
(pl. polgármester, kisebbségi
önkormányzati képviselő, mentor,
pártfogó felügyelő, civil szervezet
tagja)

2. ábra: A Családi Döntéshozó Csoportkonferencia lehetséges résztvevőinek feltérképezése

A facilitátor a fenti rajz segítségével teszi ezt meg. A lehetséges résztvevők köre 4 csoportból áll, a feltérképezés folyamatát a belső körtől kezdi és halad fokozatosan kifelé. A belső kör (A) az elítéltet jelképezi, a második kör (B) azokat a családtagokat, akik nagyon közel állnak az elítélthez. A harmadik kör (C) azokat a családtagokat, barátokat és ismerősöket jelenti, akikkel nem olyan szoros a kapcsolat, a külső körbe (D) pedig azokat sorolja, akik nem tartoznak a családhoz, de a konferencia valamely fő kérdésében segítséget tudnak nyújtani. A CSDCS lehetséges résztvevőinek feltérképezése után, az első beszélgetés lezárásaként az elítélt kap még egy feladatot a facilitátortól. Két listát kell készítenie: egyet azokról a személyekről, akiket érintett a börtönbe kerülése (ebben le kell írnia részletesen, hogy hogyan érintette őket és mit tehet értük), a másik listán a konferencia feltérképezett lehetséges résztvevőinek elérhetőségeit kell feltüntetnie, majd a két listát át kell adnia a reintegrációs tisztjének.

A reintegrációs tiszt az intézet parancsnokának engedélyével átadja a listákat a facilitátornak, ezzel kezdetét veszi a CSDCS előkészítésének második lépése: az érintettekkel való kapcsolatfelvétel, akiknek felkeresése és tájékoztatása után, a facilitátor feltérképezi az igényeiket és azt, hogy az elítélt által felvetett kérdésekben ki milyen segítséget tud nyújtani, ki melyik problémát tudná megoldani, részt tud-e venni a konferencián. Ezt követően pedig megtörténik a meghívásuk.

Az előkészítés harmadik lépésében újabb találkozásra kerül sor a facilitátor és az elítélt között. Ez már csak egy rövid tájékoztatásból áll, ahol a facilitátor ismerteti az elítélttel a CSDCS időpontját, a résztvevők személyét, az érintettek által felmerült igényeket, és felvilágosítja a konferencia menetéről. A facilitátor

beszámol arról, hogy az érintettek milyen részletes tervet állítottak össze, miként kívánják megoldani a szabadulás pillanatában felmerülő legfontosabb kérdéseket, és ebben ki milyen szerepet tud vállalni.

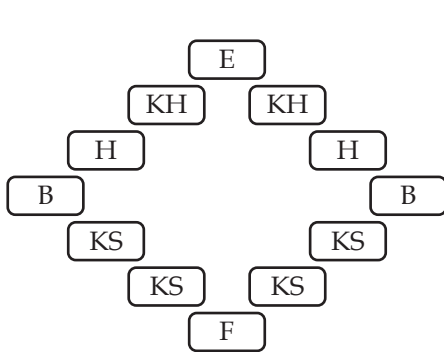
A konferencia menete

A konferencia 3 részből áll és teljes időtartama 3-4 órát vesz igénybe. A bemutatkozás és az üdvözlések megtörténtével, a facilitátor bevezetésével kezdetét veszi a CSDCS.

Az első részben a szakemberek (pl. reintegrációs tisztt, pszichológus, a bv. intézetben tartott konfliktuskezelő és személyiség fejlesztő tréningek mentorai) számolnak be az elítéltről, ismertetik a fennálló problémákat, azok következményeit, és tájékoztatják a családot ezek megoldási lehetőségeiről.

A második rész az úgynevezett privát rész, ahol a család teljesen egyedül marad a helyiségben, és egyedül kell kidolgoznia a megoldásra vonatkozó konkrét tervet, amelynek pontos határidőket, vállalásokat, felelősségi köröket kell tartalmaznia.

A harmadik részben a család ismerteti a privát megbeszélésen megszületett tervét, amelyet a résztvevők mindegyikének el kell fogadnia, így miután azt írásba foglalják, a dokumentumot minden résztvevő aláírja. A terv megvalósítását megbeszélés szerinti személy ellenőrzi. A család és a szakemberek megegyezhetnek arról is, hogy az eredmények megvitatása céljából legközelebb mikor jönnek össze. Ha a terv végrehajtása akadályokba ütközik, vagy megvalósítása veszélybe kerül, újabb konferencia hívható össze, amelyen lehetőség van módosításra. A családi terv végrehajtását követően, egy év elteltével érdemes az eset utánkövetését elvégezni, megvizsgálni, mi történt a családdal a konferencia, illetve a családi terv végrehajtása óta, sikerült-e fenntartani az eredményeket.

- E: Elítelt
 KH: Az elítelt közeli hozzátartozója (pl.: anya, apa, feleség, gyerek)
 H: Az elítelt egyéb hozzátartozója (pl.: nagyszülő, unokatestvér)
 B: Az elítelt barátja, ismerőse
 KS: Külsős segítő (pl.: polgármester, kisebbségi önkormányzati képviselő, mentor, pártfogó felügyelő, civil szervezet tagja, stb...)
 F: Facilitátor

3. ábra: Az elítéltek Családi Döntéshozó Csoportkonferenciájának ülésrendje

CSDCS a gyakorlatban – egy testvérpár esete

A Váltó-sáv Alapítvány „INNO-VÁLTÓ” Innovatív, kísérleti foglalkoztatási program fogvatartottaknak/szabadultaknak TÁMOP – 1.4.3 pályázat keretében az intézet pszichológusa kérte egy testvérpár esetében a CSDCS-t, melynek aktualitását az egyik testvér közelgő szabadulása adta (nagy sajtó nyilvánosságot kapott bűncselekmény elkövetője). A konferenciát hosszas előkészület előzte meg. A facilitátor, Negrea Vidia – a Közösségi Szolgáltatások Alapítványa Magyarország vezetője, az International Institute for Restorative Practices Europe regionális igazgatója – alaposan felkészítette a CSDCS résztvevőit, amelyre azért volt szükség, mert minden érintett attól tartott, hogy közel tíz év után újra felszínre kerülnek a családon belüli konfliktusok, amelyeket a családtagok bűncselekményben betöltött szerepe, és az azért kapott ítélet jogossága váltott ki. Fogvatartottakat érintően CSDCS Magyarországon, ennyi résztvevővel, érintettel eddig még nem valósult meg (19 fő) – a család képviselőjében 10 fő, a közösség képviselőjében 5 fő (polgármester, roma nemzetiségi önkormányzati vezető, civil egyesület munkatársai, szomszéd), a bv. képviselőjében 2 fő, valamint a facilitátor és segítője –, és félt volt, hogy a nagy létszámnak köszönhetően újra a társadalom fókuszába kerül a család. A négy hónapot felölelő előkészület után, ez év februárjában jött létre a konferencia, amely a következő megbeszélendő kérdések köré épült:

- *Hová szabadulhat? Mehet-e haza a történetek tükrében?*
- *Ki segíthet az álláskeresésben, elhelyezkedésben?*
- *Miként tudja a saját gyermekét segíteni, nevelni, gondozni?*
- *Ha nem a családjához megy, milyen lehetőségek vannak a pártfogás alatt?*
- *Milyen a közvélemény megítélése és mire számíthat a jövőben? Hogyan kezelje a provokációkat? Ki tud ebben segíteni?*

A kérdésekből is kitűnik, hogy az eredményes reintegráció három fő pillérének (munkahely, lakhatás, befogadó közeg) megvalósulása foglalkoztatja leginkább a testvérpárt, valamint a nagy nyilvánosságot kapott bűncselekményük társadalmi megítélése. A CSDCS kezdeti szakaszában, a résztvevők bemutatkozása után, a bűncselekmény hatásainak, következményeinek közös megbeszélése és megértése zajlott. A testvérpár felelősséget vállalt az elkövetett tettetért, mély megbánásukat fejezték ki, és bocsánatot kértek a jelenlévőktől. Majd a családtagok, rokonok mondták el azt, hogy a bűncselekmény hogyan érintette őket, milyen következményekkel, nehézségekkel küzdöttek és küzdenek jelenleg is. Ezt követően a polgármester, a roma nemzetiségi önkormányzat vezetője és a szomszéd biztosította a testvérpárt támogatásáról, valamint a szabadulás előtt állónak – a helyi adottságokat figyelembe véve – munkalehetőséget ajánlottak. A civil egyesület munkatársai részéről segítségnyújtási lehetőségek fogalmazódtak meg a kommunikáció, a konfliktuskezelés, a foglalkoztatás és a gyermeknevelés terén.

A család döntése:

A fiatalabb testvér szabadulását követően hazamegy családjához, kistia nevelésében közvetlenül veszi ki a részét. Foglalkoztatva a család vállalkozásában lesz. Felveszi a kapcsolatot a civil szervezet képviselőjével a konfliktuskezelés és a kommunikáció fejlesztése céljából. Egy év elteltével kerül sor az utánkövető megbeszélésre, amelynek témája a család döntéséből megvalósultak, és az azóta eltelt időszak értékelése lesz.

Mi valósult meg a család döntéséből 2015.10.14-ig?

A fiatalabb testvér szabadulását követően hazatért, családja befogadta, maximum kiveszi a részét kistia neveléséből, sőt a börtönök alatt zátonyra futott élettársi viszonya is helyreállni látszik. Szabadulása óta a család vállalkozásában dolgozik, környezete visszafogadta, nem volt része semmilyen atrocitásban sem a család, sem pedig a lakóköznyezetében élők részéről.

A miben segített a CSDCS? – kérdésemre a következő választ kaptam:

„Megtudtam, hogy kikre számíthatok a szabadulásomat követően. Tisztába lettem azzal, hogy milyen lehetőségeim lesznek a munkavállalás területén, milyen támogatást kapok a családtól, a környezetemben élőtől. Tudtunk beszélni a félelmeinkről és arról, hogy ennek a leküzdésében a résztvevők közül ki és milyen téren tud majd segíteni nekiünk.”

Az Intézetben 2011 óta több esetben került lebonyolításra Családi Döntéshozó Csoportkonferencia, az abban részt vett fogvatartottak egytől egyig sikeresen beilleszkedtek.

A bevont elítéltek közül mind súlyos bűncselekményért töltötte az ítéletét. Közel négy év telt el és elmondható, hogy szabadulásukat követően nem követtek el újabb bűncselekményt. Nem maradt mindenki az eredeti családjában, de azt gondoljuk, hogy nem is ez adja a CSDCS igazi értékét, hanem az, hogy vissza tud illeszkedni a társadalomba, és nem követ el újabb bűncselekményt. A család nem tudja követni az elítélt személyiségében történt változásokat, és sokszor azt várja el tőle, amilyen tíz-tizenöt éve volt; ilyen esetben pedig nem érték a család megőrzése.

A büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelet szerepe a resztoratív módszerek körében

A bv. pártfogó felügyelet új elemként jelenik meg a bv. kódexben. Szerepe többek között az elítéltek társadalmi, lakhatási, közösségi és családi helyzetének megismerésében, felmérésében, a reintegrációs gondozási folyamat végrehajtásában van. Munkája segíti a büntetés-végrehajtást feladatának ellátásában, előmozdítja a reintegrációs tevékenységek sikeres megvalósítását az elítélt egyéni fejlődését és életkörülményeit figyelembe véve, a társadalmi visszailleszkedés érdekében.

A reintegrációs gondozás keretében a bv. pártfogó felügyelet által készített környezettanulmányok releváns információval szolgálhatnak az elítéltnél alkalmazott resztoratív eljárásokkal kapcsolatban. A pártfogó segíti a támogató családtagokkal, barátokkal, civil szervezetekkel és személyekkel való kontaktus kialakítását, fenntartását. A reintegrációs tiszttel együttműködve objektív kép alakítható ki az elítélt személyiségéről, szükségleteiről és társadalmi helyzetéről. A resztoratív módszerek sikeres alkalmazásában alapvető követelmény azoknak a személyeknek a megkeresése, akikre a szabadulást követően támaszkodhat az elítélt, és így az eljárások során is pozitív megerősítéssel szolgálhatnak a jóvátétel folyamatában. Azok a személyek, akik ezt a támogatást a büntetés végrehajtása alatt is felvállalják, a szabadulást követően sem hagyják magára az elítéltet, ez pedig a visszaesési kockázat csökkenéséhez vezet.

Minden bevezetett módszer lényeges részét képezi az alkalmazásuk eredményességének, hatékonyságának a felmérése és a visszajelzések. A szabadulás után a bv. pártfogó felügyelet által végzett utógondozás nyújtja azt a lehetőséget, ami a resztoratív módszerek produktivitását megmutathatja. A bv. pártfogó felügyelet az utógondozás keretein belül, a szabadulást követően olyan ellenőrzési, visszajelzési struktúra felállítására alkalmas, ami a társadalmi beilleszkedést és az intézetben alkalmazott resztoratív módszerek hatását hosszabb időszakon keresztül képes nyomon követni és dokumentálni. Így az intézetben alkalmazott resztoratív technikákról egy hatékonysági értékmérő eredményt lehet kapni. Az adott eljárás mód hatása a programban részt vevő személyek szociális, kulturális jellemzői és bűncselekmény-típusai alapján, azok összevetésével megmutathatja annak eredményességét vagy hiányosságait. Természetesen objektív képet csak a resztoratív módszerek széleskörű elterjedésével, alkalmazásával lehet kapni, azonban a büntetés-végrehajtás az új bv. kódex által lehetőséget kapott erre.

Felhasznált irodalom

- A 2013. évi CCXL. törvény - a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- Barabás T., Fellegi B., Windt Sz.** (2011): Felelősségvállalás, kapcsolat és helyreállítás Mediáció és resztoratív igazságszolgáltatás a Büntetés-végrehajtásban, P-T Műhely, az Országos Kriminológiai Intézet megbízásából, Budapest.
- Fellegi B., Földes P., Gyórfi É., Herczog M., McCold, P., Negrea V., O' Connell, T., Wachtel, B., Wachtel, T.** (2003): Megbékélés és Jóvátétel Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról, Család Gyermek Ifjúság Könyvek, Budapest
- Lovas Zs., Herczog M.** (1999): Mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés, Múzsák Kiadó, Budapest
- Wachtel, T.** (1997): REAL JUSTICE: Hogyan forradalmasíthatjuk a normasértéshez való viszonyulásunkat, The Piper's Kiadó, Pipersville
- <http://prisonunited.blogspot.hu/2011/03/helyreallito-igazsagszolgáltatatas.html> (Kovács Mihály)
- <http://prisonunited.blogspot.hu/2014/05/duborog-tamop.html> (Kovács Mihály)